

Nr 302.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av Ydrehammars kvarn m. m. å kronoparken Norra Kvill i Kalmar län; given Stockholms slott den 15 maj 1942.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 15 maj 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anför:

Sedan fråga uppkommit om försäljning av Ydrehammars kvarn jämte vattenrätt m. m. å kronoparken Norra Kvill i Rumskulla och Södra Vi socknar, Kalmar län, har på uppdrag av domänstyrelsen vederbörande revirförvaltare verkställt saluvärdering av lägenheten samt trätt i förbindelse med personer och företag, som kunde tänkas reflektera å inköp av densamma. Som spekulant å kvarnlägenheten har anmält sig Föreningen Storebro-Kraft u. p. a. i Vallnäs som önskar förvärva densamma i syfte att använda därstädes befintligt vattenfall till produktion av elektrisk kraft för ortens behov.

Av ärendet tillhörande handlingar, däribland en av revirförvaltaren S. Dan. Olsson år 1941 upprättad karta, varå saluområdet markerats med röda heldragna linjer, inhämtas i huvudsak följande.

Kvarnen är belägen vid Ydrehammars förutvarande järnvägsstation å den

Bihang till riksdagens protokoll 1942. 1 saml. Nr 302.

numera nedlagda järnvägen Ydrefors—Vimmerby. Kvarnlägenheten genomflytes från norr till söder av Stångån, som där utgör gräns mellan Södra Vi och Rumskulla socknar. Stångån bildar inom lägenheten ett omkring 5 meter högt vattenfall, som är utbyggt och användes för drivande av dels den på östra sidan av ån liggande kvarnen dels ock en mindre vattensåg på västra sidan. Damm, ränna och turbinhus äro gemensamma för kvarn och såg.

Det till försäljning föreslagna området omfattar en areal av sammanlagt 2.70 hektar jämte vattenrätt i Stångån. Av saluområdet är 0.28 hektar avsett att avstyckas från Ramsefall 1²⁰ i Södra Vi socken samt 0.30 hektar från Norrhult 1¹¹ och 2.12 hektar från Norrhult 1¹³ i Rumskulla socken. Försäljningen avses jämväl omfatta dels all till Ramsefall 1²⁰ hörande vattenrätt ävensom en å fastigheten belägen kvarn med kronan tillhöriga inventarier, däribland ett i kvarnen inbyggt elektricitetsverk, jämte stallbyggnad, ränna med turbinhus, dammfäste samt luckor, dels Ramsefall 1¹³, utgörande de till ⁵²/₈₁ mantal Ramsefall nr 1 hörande andelarna av Stångån från Norra Kvill till Södersholms oljeslageri, dels ock till Norrhult 1¹³ hörande vattenrätt jämte därå belägen vattensåg med lathsverk jämte inventarier.

En del av saluområdet jämte annan mark är genom kontrakt den 5 och 26 mars 1935 intill den 14 mars 1945 utarrenderad till Erik Leonard Emanuel Söderholm för en årlig arrendeavgäld av 350 kronor.

Över saluområdet äger kronan en framdragen elektrisk lågspänningsledning och över Norrhult 1¹¹ finnes en föreningen tillhörig elektrisk högspänningsledning. Ydrehammars kvarn graveras av en s. k. strömskatt till Ramsefalls byamän samt en förpliktelse att åt bymännen kostnadsfritt försåga en viss kvantitet timmer. Ägaren av en lägenhet Björkhaga har med kronan ingått ett muntligt avtal om att få anlägga ett mindre elektricitetsverk 700 meter ovanför kvarnen. Å dammvallen finnes en allmänt begagnad väg. Enligt ovannämnda arrendekontrakt äger Ydrehammars gård rätt att mot viss avgift erhålla elektrisk belysning från kvarnen.

Värdet av området har uppskattats till 16,513 kronor, därav 9,500 kronor belöpa å kvarnen och sågen, 4,883 kronor å det utbyggda vattenfallet samt 1,000 kronor å dammen och 1,130 kronor å marken. Efter avdrag av kapitaliserade värdet av strömskatten och sågningsskyldigheten utgör områdets saluvärde 14,873 kronor.

Föreningen har förklarat sig villig inköpa området till ett pris av 15,000 kronor samt på vissa föreslagna villkor i övrigt. Arrendatorn Söderholm har meddelat, att han icke önskar förvärva lägenheten.

Vederbörande revirförvaltare och överjägmästare hava tillstyrkt försäljningen.

Överlantmätaren har meddelat, att det ur fastighetsbildningssynpunkt icke synes vara något att erinra mot försäljningsförslaget.

Med skrivelse den 6 februari 1942 har domänstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört följande.

Styrelsen anser det angeläget att området i fråga försäljes. Kvarnen och

övriga anläggningar äro i dåligt skick och tarva ombyggnad, som icke kan anses lönande. Därest lägenheten skall behållas i kronans ägo, synes fortsatt utarrendering efter arrendetidens utgång därför icke böra ifrågakomma. Då annan spekulant än Föreningen Storebro-Kraft u. p. a. icke kunnat uppbringas och syftet med förvärvet är behjärtansvärt, finner styrelsen att föreningen bör erhålla rätt att köpa området. Mot det överenskomna priset av 15,000 kronor och övriga försäljningsvillkor har styrelsen icke något att erinra. Ärendet torde icke kunna avgöras utan riksdagens medverkan.

Vattenfallsstyrelsen har i infordrat utlåtande förklarat sig icke hava något att erinra mot vare sig försäljningen eller den betingade köpeskillingen.

Under hand har i ärendet inhämtats följande.

Föreningen i fråga, som den 31 januari 1941 vederbörligen inregistrerats, har till ändamål att bedriva distributionsrörelse av elektrisk kraft, att i samband därmed förvärva fastigheter och kraftanläggningar samt att eljest utöva sådan verksamhet, som betingas av den elektriska kraftens produktion och försäljning.

Den 22 augusti 1941 tilldelade Kungl. Maj:t föreningen 47,630 kronor såsom statsbidrag till kostnaderna för elektrifiering av vissa delar av socknarna Rumsulla och Södra Vi i Kalmar län, Hässleby och Ingatorp i Jönköpings län samt Svinhult och Tidarsrum i Östergötlands län.

Mellan arrendatorn Söderholm och föreningen har överenskommelse träffats den 13 maj 1942.

Föreningen, som jämte andelsägare i Stångån redan äger Storebro kraftstation i Vimmerby socken, Måsnäs kvarn i Pelarne socken och Hårva kvarn i Tidarsrums socken, har vidtagit åtgärder för att få till stånd en rationell vattenhushållning i nämnda å.

Ydrehammars kvarn avser föreningen att omedelbart utbygga med turbin på cirka 100 effektiva hästkrafter. Kraften därifrån skall i första hand användas till elektrisk drift av såg, fabrikation av gengaskol och gengasved samt kvarn och allmän distribution inom Ydrehammars samhälle. Större delen av kraften skall dock brukas för inmatning av föreningens 10-KV-nät för bland annat brännorvberedning å Ryssebo-Odhult mosse med två Åkermans största verk.

Inom föreningens distributionsområde förefinnes brist på elektrisk kraft. Genom successiv utbyggnad av föreningens och dess andelsägares förutnämnda vattenfall i Stångån samt fallet vid Ydrehammar anses dock kraftbehovet inom området kunna täckas. Sistnämnda fall kan utbyggas billigare och på kortare tid än något av föreningens övriga fall och kopparåtgången kommer dessutom att bli jämförelsevis ringa på grund av fallets närhet till föreningens högspänningsledning.

Jordbruken därstädes omfatta huvudsakligen 5—10 hektar men uppgå i vissa fall till 200—300 hektar odlad jord. Samhällena äro som regel små men hava mindre industrier såsom sågar, kvarnar och verkstäder. Dessutom finnas för närvarande en torvströfabrik samt två brännorvmossar och flera kolugnar och ytterligare en eller två brännorvmossar planeras.

Departements-
chefen.

Det av domänstyrelsen framlagda försäljningsförslaget anser jag mig kunna biträda. Därest försäljningsförslaget bifalles, har föreningen att i vanlig ordning ansöka om tillstånd till förvärvet. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoparken Norra Kvill i Södra Vi och Rumskulla socknar, Kalmar län, det område, som markerats med röda heldragna linjer å en av revirförvaltaren S. Dan. Olsson år 1941 upprättad karta och som omfattar Ramsefall 1¹³ och omkring 0.28 hektar av Ramsefall 1²⁰ inom Södra Vi socken, cirka 0.30 hektar av Norrhult 1¹¹ och omkring 2.12 hektar av Norrhult 1¹³ inom Rumskulla socken ävensom all till Ramsefall 1²⁰ och Norrhult 1¹³ hörande vattenrätt i Stångån, må försälas till Föreningen Storebro-Kraft u. p. a. för en köpeskilling av 15,000 kronor, samt under villkor i övrigt

att området överlåtes i det skick, vari det vid tillträdet befinnes,

att köpeskillingen erlægges vid köpekontraktets underskrivande,

att området tillträdes vid kontraktets underskrivande, med undantag dock för den till Erik Leonard Emanuel Söderholm enligt kontrakt den 5 och 26 mars 1935 utarrenderade delen, som tillträdes den 14 mars 1945 eller den tidigare dag, varom överenskommelse kan träffas mellan köparen och arrendatorn,

att köparen ensam svarar för kostnaderna för avstyckning, lagfart och övriga med köpet förenade utgifter,

att köparen är skyldig tåla de mindre ändringar i areal, gränser och eljest, vilka kunna komma att bestämmas vid avstyckningen,

att försäljningen icke omfattar en över saluområdet framdragen, kronan tillhörig elektrisk lågspänningsledning eller andra å området befintliga byggnader, anläggningar och inventarier än sådana, som tillhöra kronan,

att köparen medgiver domänstyrelsen för Kungl. Maj:t och kronan rätt att dels kostnadsfritt för tiden till den 14 mars 1945 eller den tidigare dag, då nyssnämnda arrendekontrakt kan komma att upphöra att gälla, bibehålla ifrågavarande lågspänningsledning, dels borttaga för ledningen hinderliga och för dess säkerhet farliga träd och buskar, vilka emellertid alltjämt skola tillhöra ägaren av det försålda området och tillvaratagas av honom, dels ock för styrelsens personal er-hålla obehindrat tillträde till det försålda området för ledningens tillsyn och underhåll samt för reparation av densamma,

att köparen är skyldig att ensam svara för samtliga å området från och med tillträdesdagen belöpande skatter och onera, innefattande bland annat årlig strömskatt om 50 kronor till Ramsefalls byamän samt skyldighet till försågning av 20 tolfter husbehovstimmer åt Ramsefalls byamän, allt enligt ett i Sevede häradsrätts lagfartsprotokoll den 1 mars 1862 under § 54 intaget salubrev den 2 juni 1860,

att köparen är skyldig att till och med år 1943 utan ersättning respektera ett muntligt avtal mellan kronan och ägaren av lägenheten Björkhaga om rätt för nämnde ägare att 700 meter ovan Ydrehammars kvarn anlägga ett mindre elektricitetsverk för belysning av lägenheten,

att köparen är skyldig att ensam bekosta uppförande och underhåll av det stängsel kring det försålda området, som vederbörande revirförvaltare kan finna erforderligt,

att den å dammvallen befintliga vägen skall fritt få nyttjas såväl av stamfastigheterna Ramsefall 1²⁰, Norrhult 1¹¹ och Norrhult 1¹³ som ock av de andra fastigheter, vilka hittills haft utfartsväg över dammen,

att köparen förbinder sig att respektera förenämnda arrendekontrakt den 5 och 26 mars 1935,

att den enligt nämnda arrendekontrakt till kronan utgående avgälden, 350 kronor, skall så fördelas mellan köparen och kronan, att kronan därav årligen från dagen för köpekontraktets underskrivande till den 14 mars 1945 eller den tidigare dag, då arrendet enligt överenskommelse mellan markägarna och arrendatorn kan komma att upphöra, utbetalar 200 kronor till köparen, samt

att det står köparen fritt att före arrendetidens utgång den 14 mars 1945 utbyta den belysningsström om 110 volts likström, som enligt arrendekontraktet kostnadsfritt skall levereras till Ydrehammars gård, mot lågspänd växelström från köparens högspänningsledning, under villkor att köparen ersätter kronan kostnaden för strömmens omformande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Per Eldin.